

Foto: André Løyning.

Forskjells-Norge: – 2 av 3 suppperrike er arvinger. Vi trenger en dynastiskatt

Foto: Staff Sgt. Jason Hill, US Army/CC.

Trident Juncture: 40.000 NATO-soldater skal trene på krig med Russland

Foto: Christopher Olsson.

Magnus Marsdal aktuell med ny bok:

– Frihet går aldri av moten

LEDER:

“Vi trenger en streng, men rettferdig klimapolitikk.”
SILJE JOSTEN KJOSBAKKEN, NESTLEDER I RØDT

HALVE HIMMELEN ER VÅR:

“Nesten 30 prosent av alle drap i Norge er
partnerdrap.” SEHER AYDAR, STORTINGSVARA

**Silje Josten
Kjosbakken**
silje@roedt.no
2. nestleder i Rødt

Politikktørke gir mer ekstremvær

LEDER

Den varme og tørre sommeren vi har hatt i år, er delvis en konsekvens av de menneskeskapte klimaendringene. Bonde og forsker Thomas Cottis sier til Klassekampen 24. juli at det vi ser nå er effektene av at jordkloden har blitt varmet opp med én grad. Han får støtte fra forsker Bjørn Samset ved CICERO, som sier til NRK at årets rekordvarme sommer blir verre av klimaendringene. Altså, været er varmt, men klimaendringene gjør varmen verre.

Tørken har gått sterkt ut over matproduksjonen vår. Men den rammer også reservene av drikkevann. I Sør-Norge har vi hatt den laveste vannstanden på over 70 år. Grunnvannsnivåene er svært lave i hele landet. Mange kommuner har måttet innføre restriksjoner på bruk av vann. Lite vann betyr høyere strømpriser, både for forbrukerne og industrien.

Flere tiltak må gjennomføres de neste åra. Bøndene må få tilskudd til å bygge vanningsanlegg for tørre somre, og tilskuddene til grøfting må økes for å sikre oss mot de våte somrene. Elver må ikke rettes ut eller legges i rør, men få renne i buer, for at de skal kunne spre vannet utover og bremse vannets fart under flom. Regnvannet må spares, og brukes der vi ikke trenger å bruke det reinere drikkevannet. Og det viktigste tiltaket av alle, er å gjøre alt vi kan for at klimaendringene ikke skal eskalere. For hvordan vil været bli om den globale oppvarmingen når 1,5 eller 2 grader?

Vi må umiddelbart i gang med en kontrollert nedtrapping av norsk oljeutvinning, avlyse 24. konsesjonsrunde og ikke gi nye utslippstillatelser på norsk sokkel. Vi må kutte klimagassutslippene hjemme, ikke bare i ikke-kvotepliktig sektor, men også i kvotepliktig sektor, som omfatter industrien, oljesektoren og kraftsektoren. Det valgte regjeringspartiene og KrF aktivt å ikke gjøre i vår, da klimameldingen ble behandlet i Stortinget. Alternativet, det vi trenger, er en streng, men rettferdig miljøpolitikk.

Skal vi sikre matforsyning, næringsvirksomhet landet over og framtida trengs treffsikre tiltak og medfølgende finansiering. I sommer sto Europa i brann. Og det brenner under føttene på regjeringen, som ikke tar ansvar for klimaendringene selv når vi står omgitt av flammer, bokstavelig talt.

En lengre versjon av denne teksten ble publisert i Dagbladet 26.07.18.

Rødt Nytt

Redaktør:
Brage Aronsen
brage@roedt.no

E-post:
roedt@roedt.no

Telefon: 22 98 90 50

Konto: 7874 05 56478

ISSN: 1504-7660 (avis)
1504-7679 (pdf)

Trykkeri: Nr1Trykk

Utgiver: Rødt
Dronningengs gate 22
0154 Oslo

– Vi trenger en ny modell for skatt på arv

Nestleder i Rødt: Marie Sneve Martinussen. Foto: André Løyning.

KLASSE

Åsne Hagen asne.hagen@gmail.com

– Store økonomiske forskjeller går i arv mellom generasjoner, sier Marie Sneve.

– Arv har enormt mye å si for hvor rik du kan bli. Den beste strategien for å bli superrik er å ha rike foreldre, fastslår Sneve.

Økonomen og nestlederen i Rødt mener det er en uting at arv avgjør framtida til den enkelte.

– Det er et grunnleggende prinsipp at hvem foreldrene dine er ikke skal bestemme hvilke muligheter du har i livet. Slik det er i dag må noen vokse opp i fattigdom, mens andre arver milliarder. Noen arver gjeld, andre store verdier. Det er en systematisk urettferdighet som vi tror de fleste ikke ønsker. Ingen velger sine egne foreldre, sier Sneve.

Formuer gir samfunnsmakt

Sneve peker på at arv har mest å si for formuen til de aller rikeste.

– Av de 100 rikeste i Norge er to av tre arvinger. Hvis vi ser på de aller øverst, har vi en 24 år gammel laksearving, Gustav Magnar Witzøe, med en formue på 11 milliarder. Altså elleve tusen millioner kroner, illustrerer Sneve.

– Så er det søstrene Alexandra og Katharina Andresen på 23 og 24 år, som har arvet 7,7 milliarder hver og er på den internasjonale Forbes-lista over verdens yngste milliardærer. Formuen deres stammer fra 1849, da en av deres stamfedre startet Tiedemands tobakksfabrikk.

Økonomen mener vi nå ser dynastitendenser i Norge – samtidig som 10,3 prosent av norske barn vokser opp i fattigdom.

– Vi har aldri hatt noen adel i Norge, og sånn sett var man et likere land enn mange andre for et par hundre år siden. Men tendensene blant de rikeste er stor konsentrasjon av rikdom og store formuer som går i arv. De 1 prosent rikeste

i Norge eier 20 % av den samla formuen. Det er en liten gruppe som forvalter en veldig stor del av samfunnets ressurser, sier Sneve.

Hun understreker at arv dreier seg om samfunnsmakt som arves i generasjoner sammen med pengeverdiene.

– Et eksempel er laksearvingen Witzøe. Sammen med milliardene har han arvet arbeidsplasser langs kysten og stor makt og innflytelse over hvor arbeidsplassene finnes, hva slags miljøteknologi som brukes i oppdrettsnæringa og hvordan forholda skal være på arbeidsplassen.

Lanserer «dynastiskatt»

Sneve ser framover heller enn tilbake for å ta tak i dynastiproblemet:

– Vi vil ikke gjeninnføre den arveavgifta som ble fjerna i 2013. Den var uheldig på mange måter. Det var altfor lett for de rikeste med gode forretningsadvokater å planlegge seg ut av den, samtidig som folk flest betalte avgift også på ganske små oppgjør.

– Rødt vil i stedet lansere en dynastiskatt, en ny modell for arveskatt der de store formuene blir skattlagt, men med et høyt bunnfradrag slik at folk med mindre arveoppgjør ikke nødvendigvis skal skatte av dem. Å arve en bunad, en giftering eller et naust har først og fremst affeksjonsverdi, det er ikke arv på den skalaen som skaper de store forskjellene.

Vil styrke fellesskapet

Sneve mener vi må snakke mer om hva vi kan få til ved å bruke en dynastiskatt for å omfordele verdier.

– De fleste land vi sammenligner oss med har en eller annen form for arveavgift for å finansiere fellesskapsløsninger og motvirke forskjeller. Alle skatter og avgifter bidrar inn i det store spleiselaget som finansierer alt vi nyter godt av.

Hun ser fellesskap som den viktigste verdien vi kan videreføre til senere generasjoner.

– Den beste måten vi kan sikre barna våre på

er et sterkt fellesskap som alle kan ta del i og som kan være der for dem. Barnehager, utdanning, barnetrygd, det er jo noe vi har etablert fordi vi som samfunn skal trygge neste generasjon. Det er bedre å legge ressurser i fellesskapet enn at alle skal berge sine «egne» unger. Og arbeiderbevegelsens seire i Norge bunner i at vi i veldig stor grad har planlagt samfunnet vårt på denne måten, sier Sneve.

«De fleste land vi sammenligner oss med har en eller annen form for arveavgift for å finansiere fellesskapsløsninger og motvirke forskjeller.»

Marie Sneve, nestleder i Rødt

Dyrt eksperiment

I skatteforliket fra 2016, som alle partiene uten Rødt og SV var med på, ble det enighet om å redusere verdsettingen av såkalt arbeidende kapital. Bare 80 % av verdien på aksjer og driftsmidler som fabrikker eller produksjonsutstyr skatter blir nå vurdert for skattlegging.

– Høyresidas argument er jo at dette vil gjøre det mer lønnsomt å investere, som igjen gir arbeidsplasser. Men regjeringa har i praksis kuttet totalt 5,6 milliarder i formuesskatten, uten at finansministeren klarer å peke på noen effekt. Det er Norges dyreste eksperiment, sier Sneve.

Hun har lite til overs for Solberg-regjeringas mantra om at det må lønne seg å skape arbeidsplasser i Norge.

– Den økonomifaglige teorien er at skatteuttene skal gi mer sysselsetting, men det er jo ingen automatikk i at det vi lar være å skattlegge blir investert, eller at det blir investert i Norge. Det eneste vi er helt sikre på, er at de som har hatt formue er blitt rikere. Se på skatteuttene siden 2013 og hvordan de slår ut i rene tall. Folk som

tjener over 10 millioner har fått 100 ganger mer skatteutt enn de som tjener under 250 000!

Rike eiere i lavlønnsbransjer

Sneve viser til at ulikhet også blir skapt gjennom selve arbeidslivet og hvordan verdiskapinga blir fordelt mellom arbeid og kapital – altså de som jobber på den ene sida og eierne på den andre.

– For lite av verdiskapinga går til de som

jobber. De 10 % mest lavlønnte har knapt hatt reallønnsvekst de siste 10 årene, mens utbyttet for eierne har skutt i været. Mange av Norges aller rikeste har sin fortjeneste fra noen av de sektorene der lønna er lavest, som dagligvare, hotell og restaurant, sier Sneve.

– På Kapitals liste over de 400 rikeste i Norge finner vi tre dagligvarebaroner og to hotellkonger. De sitter på toppen av lavlønnsbransjer der lønnsutviklinga nærmest har stått i ro. Renholdere på hotell fikk nylig null i tillegg gjennom de lokale lønnsforhandlingene de hadde streiket seg til. Maktforskjellene er nøkkelen, vi må styrke fagbevegelsen og få flere til å organisere seg, men også ta tak i forskjellene gjennom skattesystemet.

I tillegg til å skattlegge arv av store formuer gjennom en ny dynastiskatt, vil Rødt reversere kuttene i formuesskatten for å sikre omfordeling via skattesystemet. Partiet har også tatt til orde for å fjerne særordninger som gjør at formuer blir «nedjustert» i ligningsverdi og vil motvirke skattesubsidiering av de rike ved å sikre at det er hele den reelle formuen som blir skattepliktig.

RØDT Norge RUNDT

FINNMARK:

Nå stiftes Rødt Alta

– Vi opplever stor interesse for Rødt og den politikken partiet står for. Tilbakemeldingene fra folk og politikere, er at partileder og stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes inngir tillit, og at folk liker hans måte å kommunisere ut budskapet til partiet. Ikke minst tror jeg mange har oppdaget Rødt og Moxnes gjennom måten han har stått på for å få ryddet opp i krisen rundt Luftambulansetjenesten, sier leder i interimstyret, Else Marie Stødle, til Altaposten.

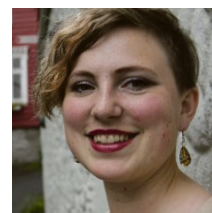

TELEMARK:

Charlotte Therkelsen vil bli ordfører

– Rødt vil utfordre Aps monopol på ordførerposten fra venstresiden. Det sier partiets ordfører kandidat, og nåværende varaordfører i Kragerø, Charlotte Therkelsen Sætersdal, til Kragerø Blad Vestmar.

– Vi går ikke til valg for en varaordførerpost. Ap går ned, og vi vokser både i oppslutning og medlemstall. Så ordførerposten er ingen umulighet, sier hun.

HORDALAND:

Foreldrenes lommebok avgjør

En ny rapport viser at barn av foreldre med dårlig råd sjeldnere deltar på aktiviteter. Sofie Marhaug, gruppeleder for Rødt i Bergen bystyre, mener kommunene gjør for lite for å hindre at lommeboka til foreldrene skal styre sjansene til ungdommene.

– Det er deprimerende at slike strukturer skal få bestemme liva til folk. De politiske partiene må stilles til ansvar for den samfunnsutviklinga vi opplever i Norge i dag.

ØSTFOLD:

Slutter å føre barnetrygd som inntekt

I Moss er det 471 barn som lever i familier som mottar sosialstøtte gjennom Nav. Praksis har vært at barnetrygden er blitt inntektsført, og dermed har sosialklientene fått mindre utbetalt i trygd.

– Rødt har lenge jobbet for å få bystyret med på et vedtak om at barnetrygden må fjernes fra inntektene til alle som er avhengig av sosialstøtte. Og heldigvis ble det et klart flertall for dette i siste bystyremøte før sommeren, sier Eirik Tveiten i Rødt Moss til Dagsavisen.

HALVE HIMMELEN ER VÅR

Seher Aydar er vararepresentant for Rødt på Stortinget og kvinneaktivist.

Dødelig handlingslammelse

Mens andre typer drap faller på statistikken, har antall partnerdrap i snitt ligget på samme nivå i 25 år. Nesten 30 prosent av alle drap i Norge er partnerdrap. I majoriteten av partnerdrapene har enten offeret eller drapsmannen selv vært i kontakt med hjelpeapparatet kort tid før drapet. Likevel har det ikke blitt avverget.

FrPs vekslende justisministre har forsøkt å virke handlekraftige overfor partnervold, men i realiteten kommer de bare med tomprat. Regjeringa har lovet at et utvalg som skal se på forebygging av partnerdrap skal komme på plass, men ingenting har skjedd. I juni foreslo Rødt derfor at utvalget kommer i gang, og at utvalget vurderer opprettelsen av en havarikommisjon for partnerdrap i Norge som kan undersøke hvor det svikter før drapene finner sted og forebygges. Det skulle egentlig bare mangle at regjeringa var interessert i å finne ut hvor det svikter for å rette opp, eller styrke der det trengs slik at ikke flere kvinner blir drept. Men dette forslaget ble utrolig nok nedstemt.

Ved siden av den lidelsen vold mot kvinner og vold i nære relasjoner påfører dem som blir utsatt for det, er dette en viktig indikator på manglende likestilling i samfunnet og i hjemmet. Forskning viser at jo mer likestilt vi er i familien, dess mindre vold. Det betyr at feminisme er en viktig forebyggende faktor. Samtidig kan vi aldri si at vi har et likestilt samfunn når 8,2 prosent kvinner har vært utsatt for alvorlig vold fra partner (sparket, tatt kvelertak på, banket opp) ifølge den nasjonale omfangsundersøkelsen om vold og voldtekt i Norge. Samme undersøkelse viser at 10 prosent, én av ti kvinner, har opplevd å bli voldtatt i løpet av livet. Vold og overgrep er av et betydelig omfang i samfunnet vårt. Det rammer mange.

Siden år 2000 har 145 kvinner (og 18 menn) blitt drept av sine partnere. For et land som Norge, hvor drap ikke forekommer så ofte, hvor vi skryter av hvor langt likestillinga har kommet, hvor vi bruker millioner på å få folk til å slutte røyke eller gjøre andre ting som ikke er bra for helsa vår, er det forbausende at menns vold mot kvinner og partnerdrap stadig blir nedprioritert.

Menns vold mot kvinner er et globalt fenomen, og er til hinder for kvinners rett til liv, helse, selvstendighet, utvikling og frihet. Vold i hjemmet er en av hovedårsakene til sykdom, skader og død blant kvinner verden over. Ved siden av det forebyggende arbeidet må de som blir utsatt få muligheten til å komme seg ut av voldelige forhold, og å bygge sin framtid fri fra vold.

Regjeringas manglende handlekraft er et svik mot alle kvinner som må leve med frykt for vold i hjemmet. Jeg vil ikke lese om enda en kvinne som har blitt drept. Er det så mye å be om?

Skal trene på krig med Russland i Norge

Kommer til Norge: Store deler av NATO-øvelsen Trident Juncture vil foregå på norsk territorium. Foto: NATO/CC.

KRIGSMOTSTAND

Tiril Vold Hansen tiril@sosialisme.no

40.000 soldater fra over 30 land samles denne høsten i Norge. Anledningen er Trident Juncture, NATOs største øvelse siden den kalde krigen. Internasjonalt ansvarlig i Rødt, Marianne Gulli, frykter konsekvensene av den militære opptrappingen.

– For det første strekker øvelsen seg helt nord til Andøya i Norge og til finsk og svensk territorium, som er tidligere nøytrale land. Dette inkluderer det historisk betente området Østersjøen. Å la øvelsen skje her trekker NATO nærmere Russland, forklarer Gulli.

Hun peker videre på at man må se øvelsen i geopolitisk sammenheng.

– Det er mange eksempler som viser at NATO sirkler inn Russland. For Norge sin del har vi allerede amerikanske militærbase på norsk jord. Vi har lagring av amerikansk militærmateriell, klart til å tas i bruk. Alt dette, sammen med øvelsen, gjør at vi setter oss selv midt i kryssilden, og mister muligheten til å være nabo med nabolandet vårt.

Aggresjonsalliansen NATO

At Trident Juncture øker spenningsnivået mellom Vesten og Russland er urovekkende nok i seg selv. Samtidig er storøvelsen bare et symptom på et større problem, nemlig NATO strategiske konsept.

– Da den kalde krigen ble avsluttet, ble også warszawapakten, NATO-alliansens motstykke, oppløst. Grunnlaget var altså i stor grad borte, men alliansen forble, forklarer Gulli.

– Dermed dukka diskusjonen om hvilken type forsvar Norge skulle ha opp. Skulle det være et stort militært maskineri eller et forsvar som kunne forsvare oss mot angrep utenfra? NATO representerte det første. Dette ble enda tydeligere utover 90-tallet.

– Da NATO ga seg sjøl retten til å krige utenfor eget område ble de en aktør som driver frem en enda mer militarisert linje i den globale utenrikspolitikken. Siden har alliansen stått bak mange meningsløse og brutale angrepskriger i land der man ikke har noe å gjøre, som er i gråsona eller direkte brudd med folkeretten. Vi ser også at NATO er sinken når det kommer til kampen mot atomvåpen, da de forbeholder seg retten til førstebruk dersom de finner det nødvendig.

Internasjonalt ansvarlig i Rødt: Marianne Gulli. Foto: FOKUS.

Forsvarspolitik og fredsarbeid

Det Rødt ønsker seg i stedet for NATO-medlemskapet er en styrkning av det norske forsvaret og en uavhengig nordisk forsvarsallianse.

– Når regjeringa sier at de har bevilget masse penger til norsk forsvar, er det helt riktig, men disse har gått til jagerfly og infrastruktur tilpasset NATO. Denne investeringen har ikke til hensikt å beskytte norsk territorium. Vi vil i stedet satse på sterkere sjø- og landvern. En nordisk forsvarsallianse må være nøytral, og ikke forplikte medlemslandene til noe annet enn å forsvare seg selv og hverandre.

Gulli er opptatt av at Rødts alternative forsvarspolitik ikke minst handler om å jobbe for en fredelig verden.

– Å jobbe for en ansvarlig forsvarspolitik i Norge betyr også å jobbe for nedrusting, avspenning og mot krig. Forsvaret skal beskytte norsk territorium, men ikke være en del av den globale stormaktshissinga som pågår. Et annet viktig element er å bygge opp igjen respekt for folkeretten, som vi alle er avhengige av at etterleves.

– Det er banalt at man blir sett på som idealist fordi man tror på en verden uten krig, der droneangrep mot barneskoler ikke er normalen. Dette er et perspektiv man må ha med seg når 40.000 soldater fra over 30 land møtes i Trident Juncture til høsten, mener Gulli.

– Trident Juncture og NATO er høstens store tema, og 20. oktober arrangerer Rødt en landsomfattende aksjonsdag over hele landet. Øvelsen er viktig i seg selv, men motstanden mot øvelsen er også motstand mot noe større.

– Frihet går aldri av moten

Forfatter: Magnus Engen Marsdal. Foto: Pernille M. Walvik.

AKTUELL BOK

Brage Aronsen brage@roedt.no

En politisk pageturner, mener Aftenpostens anmelder. Et av venstresidas viktigste manifesterte dette tiåret, spår Dagbladet. *Frihetens mødre* er bokhøstens store snakkis.

– Boka begynner idet jeg sitter med min første sønn, fire måneder gammel, på fanget og tenker på hva jeg, som venstreorientert nordmann, egentlig har å gi videre til neste generasjon. Har vi sosialister noe som helst med oss ut fra 1900-tallet og inn i dette århundret? Jeg vil vise leseren at dette handler om deg og meg, hva vi kan tro på og kjempe for her og nå, ikke om abstrakte ideer som tilhører store og døde navn, som Adam Smith eller Karl Marx.

Frihet, fellesskap og familie er de viktigste stikkordene i Magnus Marsdals siste bok. Diskusjonen om frihetsbegrepet kobles med historien om forfatterens oldemor Sanna og søsteren hennes Lina fra Brasøy i Nordland. Lina til USA med mann og barn, Sanna ble igjen i Norge. Familiehistorien danner grunnlaget for en sammenlikning av samfunnsutviklingen i USA og i Norge, og hvordan folk flest oppfatter frihet i de to landene. Hva kommer det for eksempel av at så mange amerikanere mener universelle helsetjenester representerer noe farlig og ufritt?

– Det overflatiske svaret er at de er grundig indoktrinert av tiår, eller hundreår, med propaganda for forretningsmannens frihetsformel, altså den økonomiske liberalismen, der selv verdens mest demokratiske stat vil være en konstant trussel mot individets frihet. Vel å merke hvis det vi snakker om er arbeidsfolks rettigheter og reguleringer, for den samme høyresida som mener lovfestet rett til ferie innevarsler frihetens død i USA, har sjelden noe problem med masseovervåking, Patriot Act eller statlig dirigert drukningstortur.

– Det mer grundige svaret handler om at amerikanere som har måttet kjempe med nebb og klør for å få råd til ting vi tar for gitt som rettigheter, som helseforsikring av familien eller høyere utdanning for ungene, ikke har det samme forholdet til velferdsstaten som oss.

Marsdal snakker om millioner av hardtarbeidende amerikanere som føler at de står i kø og venter på den amerikanske drømmen, men opplever at køa går i revers, for kapitalismen har lav vekst og den rikeste prosenten stikker av med det meste.

– Og så kommer statens velferdsordninger, som ikke er universelle, men behovsprøvd, og slipper folk inn i køa foran dem. Den ene får gratis helseforsikring. Den andre gratis college. Fordi de ikke jobber, fordi de er fattige. Og kanskje er de svarte også. Høyresida henger dem ut som juksebakere og kø-snikere. Da føler den hvite, hardtarbeidende typen at velferdsstaten, og folk som Obama, støtter kø-snikerne mot de rettskafne.

I dette verdensbildet blir staten representant for urett og maktmisbruk, påpeker Marsdal. Det frie markedets dom, uansett hvor nådeløs den er, i det minste er rettfærdig.

– Slik finnes det en nær forbindelse mellom rettfærdighet og det frie marked, slik disse amerikanerne tenker. De ser på det frie marked, altså høyresidas frihetsbegrep, som sin sjanse til et minimum av rettfærdighet.

Staten er mer enn én ting

Det er vanskelig å ikke lese Frihetens mødre som et forsvar av den norske velferdsstaten. Samtidig er den full av historier om «self made men», folk som ved egen innsats har skapt seg en bedre framtid og klart seg selv. Er det noe i påstanden om at velferdsstaten syr puter under armene våre? Har vi rett og slett for mye frihet på enkelte områder?

– Velferdsstaten ble kjempa fram av arbeidsfolk i en kultur der helt sentrale verdier var å kunne være sjølhjelpen og uavhengig. Men uten rett til sykelønn eller pensjon, var arbeidsfolk prisgitt eiernes velvilje hvis de skulle klare seg når det var vanskelig. Den avhengigheten avler underdanighet. Uten krav på saklig oppsigelse, var du som ansatt helt utlevert til sjefens vilkårlige makt. Den underdanigheten avler selvsensur, husmannsånd, falske smil på bitre lepper, knyttneven i lomma.

Ifølge forfatteren var kravene om demokratisk vedtatte rettigheter og reguleringer arbeidsfolks vei til frigjøring fra den underdanige avhengigheten av velviljen til pengemennene. På samme måte som velferdsstaten har vært kvinners vei til økt uavhengighet av ektemennene.

– Derfor er fagbevegelsen og kvinnebevegelsen våre sterkeste frigjøringsbevegelser i forrige århundre. Først gjennom kampen for demokratisk frihet, stemmeretten, og dernest ved at vi brukte den demokratiske friheten – og makten ute på arbeidsplassene – til å innføre rettigheter og reguleringer som frigjorde fra økonomisk avhengighet.

Frihetens mødre siterer den svenske historikeren Lars Trägårdhs begrep «statsindividualismen». Man kan se velferdsstaten og det regulerte arbeidslivet som et kollektivt

arrangement for individuell frigjøring, der de underordnede individene bruker statens makt, gjennom demokratiet og den organiserte klassekampen, til å holde de overordnede i ørene.

– Dette betyr ikke at staten i vårt samfunn har opphørt å være et forsvarsverk for kapitaleiernes makt og kommando. Staten er også dét. Men staten er ikke én «ting» med én funksjon eller én bastant klassekarakter, understreker Marsdal.

– Staten er en arena for kamp mellom ulike interesser og klasser. Den er ikke én institusjon, men et nettverk av ulike og til dels motstridende institusjoner.

Forfatteren beskriver maktapparater som forsvaret, justissektoren og finansdepartementet som tilhørende «statens høyre hånd», mens mange av velferdsinstitusjonene ofte kan regnes til «statens venstre hånd».

– De er resultat av arbeiderklassens demokratiske kamp og ville sett helt annerledes ut hvis de bare var «redskaper for borgerskapet», slik enkelte marxister har likt å tenke. Det er ikke lett å være materialist uten materie, hehe. I *Frihetens mødre* er det de konkrete erfaringene i virkelige menneskers virkelige liv som styrer fortellingen.

Hva er frihetskamp i dag?

Hvorfor er det så viktig om det er høyresida eller venstresida som får lov til å fylle frihetsbegrepet med innhold? Det er jo bare et ord?

– Frihetsbegrepet går aldri av moten. Det er kanskje det mest sentrale begrepet i vestlige samfunns politiske kultur. Derfor har vi ikke råd til å gi bort begrepet til høyresida.

Marsdal har forsøkt å bruke kampen for individuell frihet som et prisme å se samfunnskampen de siste par hundre årene gjennom.

– Klassekampen og kvinnekampen kommer til syne med en gang vi legger merke til at striden alltid handler om hvem som skal ha frihet til hva. For eksempel står kapitaleiernes frihet til å dominere i motsetning til det økonomiske individets frihet fra dominans. Høyresida kjemper for det første, arbeiderbevegelsen for det siste.

På hvilke områder mangler vi frihet i Norge? Hva bør kampen for større frihet handle om i tida som kommer?

– Striden med bemanningsbyråene er en frihetskamp. Den som er avhengig av sjefens velvilje for å ha arbeid og inntekt neste uke våger ikke si sin ærlige mening, forsvare sine interesser eller handle i solidaritet med arbeidskameratene. Avhengighet avler ufrihet, poengterer Marsdal.

Det samme kan sies om kampen mot bruken av «ringevakter» i hotellene, mener han, eller bittesmå stillingsbrøker i sykehjem og kaffebarer, som fører til at de ansatte må løpe etter flere vakter for å få noe å leve av.

– Det største spørsmålet er likevel kampen om den demokratiske friheten til å bestemme over spillereglene i samfunnet.

Marsdal beskriver EUs markedliberalisme som et prosjekt for å innskrenke den demokratiske frihetens aksjonsradius.

– De folkevalgte eller partene i arbeidslivet kan ikke gjøre sånn og ikke avtale slik, for det har EU bestemt. Denne overkjøringen av demokratiet er den økonomiske elitens svar på at folk flest vant kampen for stemmeretten, ifølge Marsdal, som peker på at makta over tunge beslutninger flyttes lengst mulig unna folkevalgte forsamlinger der folk flest kan ha en viss innflytelse.

– Vi må gjenreise den demokratiske frihetens kraft hvis vi skal nedkjempe de blåbrune og høyrepopulistiske kreftene. De utnytter de sosialdemokratiske ledernes handlingslammelse overfor storselskaper og finansmakten til å markere handlekraft mot minoriteter og andre syndebukker. Vi må vise at friheten til folk flest er størst når fellesskapet fungerer.

Utrygt: Bemanningsbransjen. Foto: Martin Walther.

Folk ønsker trygghet i arbeidslivet

Arbeidslivsbarometeret fra Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund, som ble presentert under Arendalsuka, viser at 81 % av nordmenn mener det er enten svært viktig eller helt nødvendig at arbeidet er trygt og med fast inntekt når de skal velge seg jobb. Det melder ANB.

– Dette er et tydelig signal om at et flertall i befolkninga ønsker seg en annen arbeidslivspolitik, sier 2. nestleder i Rødt, Silje Kjosbakken.

– Det er ikke noe overraskende med disse tallene. Tryggheten ved en fast jobb og forutsigbar inntekt er helt nødvendig for å kunne planlegge hverdagen, stifte familie eller få boliglån.

– I enkelte bransjer har bemanningsbyråene nærmest utradert de seriøse firmaene. Resultatet er mer midlertidighet, mer utrygghet og mer løsarbeid. Stortingsvedaket fra i vår om å begrense bemanningsbyråenes mulighet til inn- og utleie av arbeidskraft etter eget forgodtbefinnende var en viktig begynnelse. Men arbeidsformidling bør være en offentlig oppgave i en moderne velferdsstat. Derfor ønsker Rødt å gjeninnføre forbudet mot privat arbeidsformidling, sier Kjosbakken.

Brage Aronsen brage@roedt.no

Flere fattige: De økonomiske forskjellene øker stadig. Foto: YAY Micro.

Økte forskjeller vekker bekymring

I 2018 er det mer enn 100.000 barn som lever i familier med lavinntekt, ifølge Statistisk Sentralbyrås levekårsundersøkelse. De økende forskjellene vekker bekymring, blant annet hos Helsedirektoratet.

– For øyeblikket går alle indikatorer i feil retning. De viser blant annet at de rike blir rikere, og at de fattige blir flere. De økonomiske forskjellene øker over hele skalaen, sier Øyvind Giæver i avdeling for levekår og helse i Helsedirektoratet til VG.

– Grunnen til at vi overhodet bryr oss om de økonomiske forskjellene, er at vi vet at det på lengre sikt fører til helseforskjeller blant befolkningen, sier han.

– Barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i lavinntektsstatistikken og utgjør mer enn halvparten av alle barna i lavinntektsgruppen. Noe av forklaringen er at de har kommet til Norge som flyktninger, eller at de er født i Norge av foreldre som har flyktet hit, sier Stian Carstens Bendiksen i Bufdir til VG.

Debatten om de økende økonomiske forskjellene er ventet å få større oppmerksomhet i tida som kommer. I august begynte regjeringa arbeidet med en ny stortingsmelding om økende ulikhet.

Brage Aronsen brage@roedt.no

Saksøkt: Aleris Ungplan & Boi AS. Foto: Brage Aronsen.

– Et smutthull som må tettes

I august ble det kjent at 26 medlemmer av Fagforbundet har saksøkt Aleris Ungplan & Boi AS, som de har jobbet for som omsorgskonsulenter. Saken har bidratt til et nytt fokus på den såkalte medleverforskriften, som Rødt har foreslått å fjerne.

Medleverforskriften er en unntaksbestemmelse fra Arbeidsmiljøloven, og åpner for at ansatte kan være på jobb i flere uker i strekk så lenge arbeidsgiver stiller egen bolig for de ansatte i tilknytning til tiltaket. Moxnes mener forskriften er et smutthull som de kommersielle aktørene har utnyttet kynisk.

– Vi vil holde kommersielle aktører som Aleris unna skattefinansierte velferdsordninger, men inntil det er mulig, må vi endre lovverket for å gi arbeidstakerne et minimum av beskyttelse. Vi kommer til å fremme forslaget om å oppheve medleverforskriften på nytt, og håper å sikre flertall for dette, sier Rødt-leder Bjørnar Moxnes.

– De bruker argumentet om brukernes beste til å frata de ansatte forhandlingsretten. I praksis er

Rødt-leder: Bjørnar Moxnes. Foto: André Løyning.

dette sosial dumping med offentlig stempel.

– Mange som jobber i kommunale virksomheter har spurt oss om vi vil nekte dem å jobbe medlevertturnus. Det vil vi ikke. Det er nok fleksibilitet i Arbeidsmiljøloven i dag til å avtale medlevertturnus, så lenge de ansatte selv ønsker det. Vårt forslag gir altså anledning til å videreføre de kommunale variantene av medlevertturnusen, sier Moxnes.

Brage Aronsen
brage@roedt.no

– «Grønnvasking» gjør ingenting for klimaet

I slutten av august slo Equinor fast at selskapet vil bore like mange brønner de neste tjue åra som de siste femti, for å unngå produksjonsfall. – De tenker helt bakvendt, sier Reidar Strisland.

Equinor varsler omfattende grep for å sikre selskapets produksjon. Blant annet skal de bore 3.000 brønner og forlenge levetiden på 20 installasjoner på norsk sokkel. Leder i Rødts miljø- og næringspolitiske utvalg, Reidar Strisland, mener det er behov for en kontrollert nedtrapping med mål om å fase ut norsk oljeproduksjon.

– Ekstremværet som kulminerte med det som føltes som en evigvarende hetebølge i sommer har skremt mange, med god grunn. Dette er jordas måte å fortelle oss at det er på høy tid å ta grep om klimaforandringene. Oljekrisa i 2016 viste dessuten hvor sårbare vi er når norsk økonomi er så avhengige av én sektor. Equinor sier at de skal være et energiselskap, men fokuserer stadig mest på olje. Det gir ingen stabilitet for framtida.

– Rødt, Ap og Sp var de eneste partiene som forsøkte å stoppe Statoil fra å bytte navn til Equinor. Å fjerne ordet «stat» bidrar bare til å svekke følelsen av at selskapet faktisk er bygd og eid av oss alle i fellesskap. Dermed blir det i neste omgang lettere for høyrepartiene å selge

Klimaaktivist: Reidar Strisland. Foto: Brage Aronsen.

seg ytterligere ut. For å få aksept for navnebyttet forsøker Equinor å grønnvaske seg ved å si at de skal være et energiselskap. Likevel fortsetter de som før.

– Equinor kan bli selskapet for framtida. Det kan bli et selskap som er verdensledende på fornybar energi og grønne arbeidsplasser. Men så lenge profittsynet får styre, vil selskapet følge lukta av olje. Rødt mener at Equinor bør re-nasjonaliseres, tas av børs og bli et selskap som satser langsiktig på framtida, avslutter Strisland.

Brage Aronsen
brage@roedt.no

Kuttpolitikken er basert på bløff

Vi har råd til velferd: Høyresidas velferdskutt er basert på bløff, mener Rød Ungdom. Foto: Chris-Håvard Berge/CC.

RØD UNGDOM VELFERD

Didrik Sten Ingebrigtsen didrik@sosialisme.no

14. august gikk Erna Solberg ut og advarte mot hva som kom til å skje hvis ikke flere kom seg i jobb. Hun sa at velferden var truet, og at den eneste måten å opprettholde den på hvis de som nå står utenfor ikke kom seg inn på arbeidsmarkedet, var at de som står i jobb må jobbe 43 timer i uka. Det er en drøy time ekstra arbeid hver arbeidsdag.

– Dette er en del av et dystopisk framtidsbilde høyresida tegner opp. De er selverklærte framtidsoptimister, men skal vi tro dem kan vi ikke i framtiden få lønn når vi er syke eller en pensjon å leve for når vi blir gamle, og nå ryker visst også fritida, sier en provosert Mira Stokke.

Stokke er feministisk ansvarlig i Rød Ungdom, og har sett seg lei på det hun beskriver som kynisk kuttpolitikk fra høyresida. Hun mener utspillene følger et forutsigbart narrativ.

– Først velger de seg en velferdstjeneste. Sykelønn eller pensjon for eksempel. Så sier de at velferden ikke er bærekraftig på grunn av eldrebølgen, og at vi alle må være snille og godta kutt i nevnte velferdstjeneste for å redde velferden. Men høyresidas logikk har en viktig brist i seg, nemlig at hvis vi kutter ut alle velferdstjenester har vi ikke lengre noe velferd. Det er altså i realiteten høyresida selv som truer velferdsstaten.

Eldrebløffen

Det underliggende premisset for denne kuttpolitikken er ofte eldrebølgen. Eldrebølgen kommer når etterkrigsgenerasjonene pensjonerer seg, og balansen mellom pensjonister og arbeidstakere blir endret dramatisk. Inntektene fra skatt synker, og utgiftene til pensjon, eldreomsorg og helsetjenester øker. Problemet med teorien er at den ikke i stor nok grad tar høyde for at vi også kan stå i jobb lengre siden vi lever lengre, eller at det i framtiden blir færre unge i utdanning.

– Det er selvfølgelig mange som kommer til å måtte gå av med pensjon i begynnelsen av 60-åra også i framtiden. Sliteryrkene tar på uansett folkehelse. Men at mange som står i lite belastende yrker kan stå i jobb et tiår lengre enn det er det vanskelig å benekte. Med en gang man tar det med

Feministisk ansvarlig i Rød Ungdom: Mira Stokke. Foto: Didrik Sten Ingebrigtsen.

i regnestykkene, ser plutselig ikke eldrebølgen ut som en tsunami lengre, men som en storm i et vannglass, ifølge en forskningsartikkel av økonom Sindre Farstad i Fagbladet samfunn og økonomi. Etter hans beregninger vil det faktisk bli flere sysselsatte per person som må forsørges i 2060 enn det var i 2015.

– Det er vanskelig å spå hva slags helse vi vil ha om førti år, men det er iallfall tydelig at eldre ikke velferdsstatens bane, slik høyresida ofte vil ha det til. Dessuten blir vi også stadig mer produktive, og selv om produktivitetsveksten i dag tas ut i økt privat forbruk trenger det ikke være sånn. Forbruksveksten er ikke styrt av naturlover, men politiske valg. Den økte produktiviteten gjør at vi kan velge å jobbe kortere og ha bedre velferdstjenester, istedenfor å jobbe lengre og ha dårligere velferdstjenester, sier Stokke.

Ta ut overskudd i kortere arbeidstid

I anledning hundreårsjubileet til åttetimersdagen har nettopp arbeidstid blitt diskutert mye i år. Arbeiderpartiet sitter nå og vurderer kravet som lenge har vært støttet av blant annet Fagforbundet og Rødt.

– Sekstimers arbeidsdag er fantastisk politikk! Det lar flere være i full stilling, gir mer fritid, og er bra for helsa. Noe vi ikke må glemme med kuttene i velferden er at de rammer kvinner skeivt, fordi kvinner tjener mindre og har flere helseproblemer. Svaret vårt på denne kvinnefiendtlige kuttpolitikken må være det offensive kravet om en sekstimers arbeidsdag, som vil hjelpe de mange kvinnene som ikke makter å jobbe åtte timer i dag.

Skolepolitisk ansvarlig i Rød Ungdom: Sigrund Grundt Leine. Foto: Svein Kjode.

Modent for yrkesfagsopprør

RØD UNGDOM SKOLE

Didrik Sten Ingebrigtsen didrik@sosialisme.no

Norge trenger flere fagarbeidere. På tvers av det politiske spekteret er det enighet om det. Likevel gjennomføres det ikke noen store løft for yrkesfagselever. Tvert imot mener skolepolitisk ansvarlig i Rød Ungdom, Sigrund Grundt Leine, at yrkesfagselevne blir sviktet.

– De er handlingslammet! Regjeringa ser den store mangelen på helsefagarbeidere, men svarer med å gjennomføre en og annen halvhjertet handlingskampanje, forklarer hun.

I 2016 droppet hun selv ut av fra den yrkesfaglige linja Helse og oppvekst. Hun hadde håpet å bli barne- og ungdomsarbeider, men da fraværsgrensa ble innført i starten av det andre skoleåret hennes, innså hun at hun måtte gi opp. Det var umulig for henne å kombinere det å leve med angst, med de rigide kravene fraværsgrensa stilte. I august startet hun på hudpleielinja på Stovner vgs i Oslo, og nå ser det lysere ut. Likevel mener hun at det heller ikke der er perfekt.

– Det er et spennende fag, og jeg er mer motivert enn noen gang tidligere. Men jeg ser at jeg er helt avhengig av foreldre som hjelper meg med å betale. Det er veldig mye vi må kjøpe inn selv, og utstyrstipendet er ikke i nærheten av å strekke til. I Norge er skolen gratis for de som går studieforberedende, men kan koste dyrt for oss på yrkesfag.

Dette mener hun bare er ett av flere tegn på at yrkesfag blir nedprioritert. De slitte og gamle utstyrsparkene, og det faktum at du ennå ikke er garantert å få fagbrev fordi du er avhengig av flaks for å få lærlingeplass, peker hun på som andre eksempler. Årsaken til nedprioriteringa mener hun er enkel å forstå.

– Yrkesfag er linjene for helsefagarbeidere, frisører og bilmekanikere. Det er ofte yrker med lav lønn og tunge løft. Bemanningsbransjen har også gjort slike yrker mindre trygge og forutsigbare. Fagarbeidere er oftere og oftere folk som ikke vet om de har jobb to måneder fram i tid. Lav lønn, lav status og lite trygghet har mye med hverandre å gjøre, og er lite kjente problemer for Stortingsrepresentanter flest. Derfor blir de usynliggjort og bagatellisert.

– Nå trenger vi et reelt yrkesfagsopprør. Mot manglende lærlingplasser, utstyrstipend som ikke strekker til, og gamle utstyrsparker, men også mot det brutale arbeidslivet. Det er naivt å tro at yrkesfagselever ikke blir demotivert når de forstår hva det er de går ut i, og både foreldre og rådgivere har i dag god grunn til å råde ungdom til å gå andre veier. Nå må elever, lærlinger og fagarbeidere stå sammen, og kreve noe radikalt annet enn den behandlinga de får i dag!

ANNONSE:

FRA ORD TIL HANDLING

RØDTS FAGLIGE KONFERANSE 2018

Rødts faglige utvalg ønsker medlemmer og interesserte velkommen til en helg for nettverksbygging, erfaringsutveksling og politisk skolering. Noen stikkord fra programmet:

- Hvorfor forskjellene øker mellom eliten og folk flest? Kan klasseanalyse gi oss verktøy i kampen mot moderasjon og kutt i velferdsordningene?
- Hva kan vi lære av opprøret mot bemanningsbransjen? Hvordan former kampen nedenfra den politiske retningen innad i LO?
- Hvorfor og hvordan skal vi bygge allianser på tvers i fagbevegelsen og ut i andre organisasjoner? Hvordan kan kravet om 6-timers arbeidsdag løftes samfunnspolitisk?

**Fredag 2. november - søndag 4. november på Ulsrud videregående skole i Oslo.
Deltakeravgift: 450,- / 250,- Mer info og påmelding på rødt.no**

HVA SKJER?

22. - 23. september

KVINNER PÅ TVERS

Ingeniørenes hus, Oslo.
kvinnerpatvers.net

12. - 14. oktober

GLOBALISERINGS- KONFERANSEN

Kulturkirken Jakob og DOGA, Oslo.
globalisering.no

20. oktober

AKSJONSDAG MOT NATO

Hele landet. rødt.no

27. - 28. oktober

NEI TIL EUS KVINNEKONFERANSE

Oslo. neitileu.no

2. - 4. november

FRA ORD TIL HANDLING: FAGLIG KONFERANSE

Ulsrud Vgs, Oslo. rødt.no

7. - 8. november

LOS KOMMUNALKONFERANSE

Clarion Hotel, Gardemoen. lo.no

Tips oss om aktuelle arrangementer!
Send en e-post til brage@roedt.no.

ANNONSE:

Få med deg siste nummer av Gnist!

TEKNOLOGI

Tar robotene jobbene våre?
Og er det et problem?

Abonner på Gnist
100 kr for et år

Send mail til
gnist@marxisme.no
for bestilling.

Eller kjøp nummeret
på www.marxisme.no

ANNONSE:

«Det største av alt er at vi
skaper håp. Gazas befolkning
føler seg ikke glemt»

Fiskerne i Gaza av
Jan Petter Hammervold

Tilbud: 225,-
Forlaget Rødt

Bestill på marxisme.no

ANNONSE:

**Bli med på
aksjonsdag mot
NATO-øvelsen
Trident Juncture
lørdag 20.
oktober**

Les mer på rødt.no

Bli medlem i Rødt!

Send sms med kodeord **Rødt + Navn og adresse** til 2434 eller se
rødt.no/innmelding

fb.me/roedt

[@raudt](https://twitter.com/raudt)

[@stemroedt](https://www.instagram.com/stemroedt)

Følg oss i sosiale medier for å **oppdage** mer om Rødt, få **sva**r på
det du lurer på og **dele** med vennene dine.

